

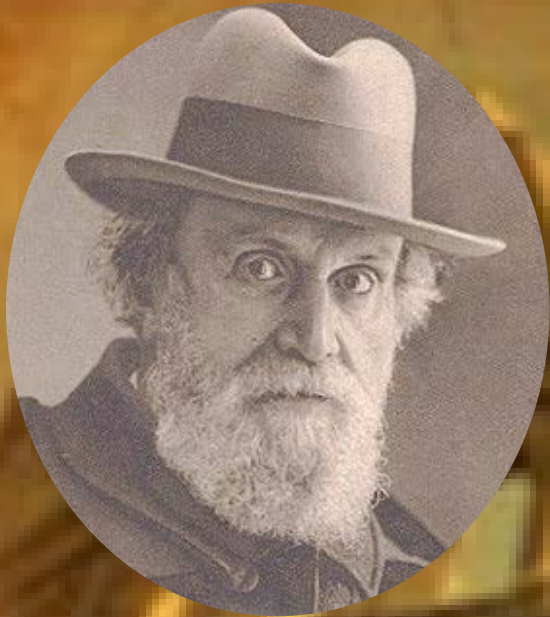
Варнеке Борис Васильович -
філолог-латиніст, історик театру:
до 150-річчя від дня народження

1874 - 1944

Борис Васильович Варнеке народився 3 червня
1874 р., у будинку якоїсь “бабусі Варнике”,
прізвище якої успадкував (за свідоцтвом
метричного запису). Його батьки невідомі.

У 1884 р. з 8-ми років був змушений працювати дитячим статистом у театрі опереткової трупи Лентовського М. В., що на довгі роки визначило його любов до театру. Саме там він познайомився з академіком Ф. Є. Коршем, який вплинув на вибір майбутньої професії Бориса.

Після закінчення гімназії вступив до Санкт-Петербурзького Історико-філологічного інституту у (1894 р.), де навчався під керівництвом Т. Ф. Зелінського (вивчав давні мови). У 1898 р. по закінченні інституту був залишений для підготовки до професорського звання.

Тадей Зелінський 1859–1944 – філософ, філолог, історик античності. Д-р філології та філософії, проф. (1887). Дійсний чл. Академій наук: Петерб., Краківської, Польс., Баварської, Брит., Паризької, Румун.; почесний д-р унів Оксфорда (Велика Британія), Афін (Греція), Гронінгена (Нідерланди).

У 1903 р. Б. В. Варнеке захистив магістерську дисертацію «Очерки истории древнеримского театра», свою дисертацію у переробленому вигляді він частинами друкував у вигляді статей німецькою мовою, за що Германський Археологічний інститут обирає молодого вченого членом-кореспондентом.

Докторську дисертацію «Наблюдения над древнеримской комедией. К истории типов» захищено в 1905 р.

*Німецький археологічний інститут.
Заснований в 1829 р.*

Казанський університет

У 1901–1904 рр. Б. В. Варнеке – приват-доцент по кафедрі класичної філології Санкт-Петербурзького університету, у 1904–1910 рр. – професор Казанського університету.

Новоросійський університет (нині – Одеський національний університет імені І. І. Мечникова)

У 1910 р. Б. В. Варнеке був обраний ординарним професором Новоросійського університету на кафедрі класичної філології, яка була також осередком історії стародавнього світу. Борис Васильович читав для студентів історичного, класичного та словесного відділень лекції з історії Риму, римської літератури, зокрема комедії. Проводив практичні заняття з латинської мови та римської історії. З березня 1911 р. читав римську історію на Одеських Вищих жіночих курсах.

Під час роботи в університеті стажувався в університетах Геттінгена та Лейпцига (Німеччина), відвідав Малу Азію, де вивчав залишки давньогрецьких театрів у Мілеті, Прієне та Ефесі.

Геттінгенський університет імені Георга Августа – заклад вищої освіти в місті Геттінген у Німеччині.

Давньогрецький театр в Ефесі

Театр стародавнього Мілета

Одеський археологічний музей НАН України — найстаріший в Україні археологічний музей

Б. В. Варнеке активно працював у Одеському товаристві історії і старожитностей, упродовж 6 років (1913—1919) завідував музеєм товариства («Одеський археологічний музей»).

З 1920 р., у зв'язку з ліквідацією Новоросійського університету, Б. В. Варнеке викладав в Інституті народної освіти. З 1937 р. Б. В. Варнеке викладав римську історію у відновленому Одеському університеті, приймав екзамени з латинської мови в Медичному інституті.

Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського

Оперний театр у 1900 р.

Б. Варнеке був завідувачем художньої ради одеських театрів (1919), головою художньої ради Одеського театру опери і балету (1934–1935), головою театральної секції при Одеському обласному пушкінському комітеті (1937).

У 1941–1944 рр., під час румунської окупації Одеси, Б. В. Варнеке, який не зміг евакуюватися, викладав у новоутвореному Румунському королівському університеті (університеті Трансністрії) історію римської літератури.

Звільнення Одеси від фашистів у квітні 1944 р. привело до відродження Одеського державного університету. Борис Васильович відновив лекційну діяльність, але вже 10 травня його було заарештовано за обвинуваченням у зраді Батьківщині.

Одеса (1941—1944 рр.)

Вчений помер у Києві в тюремній лікарні 31 липня 1944 р. від удару серцевої діяльності.

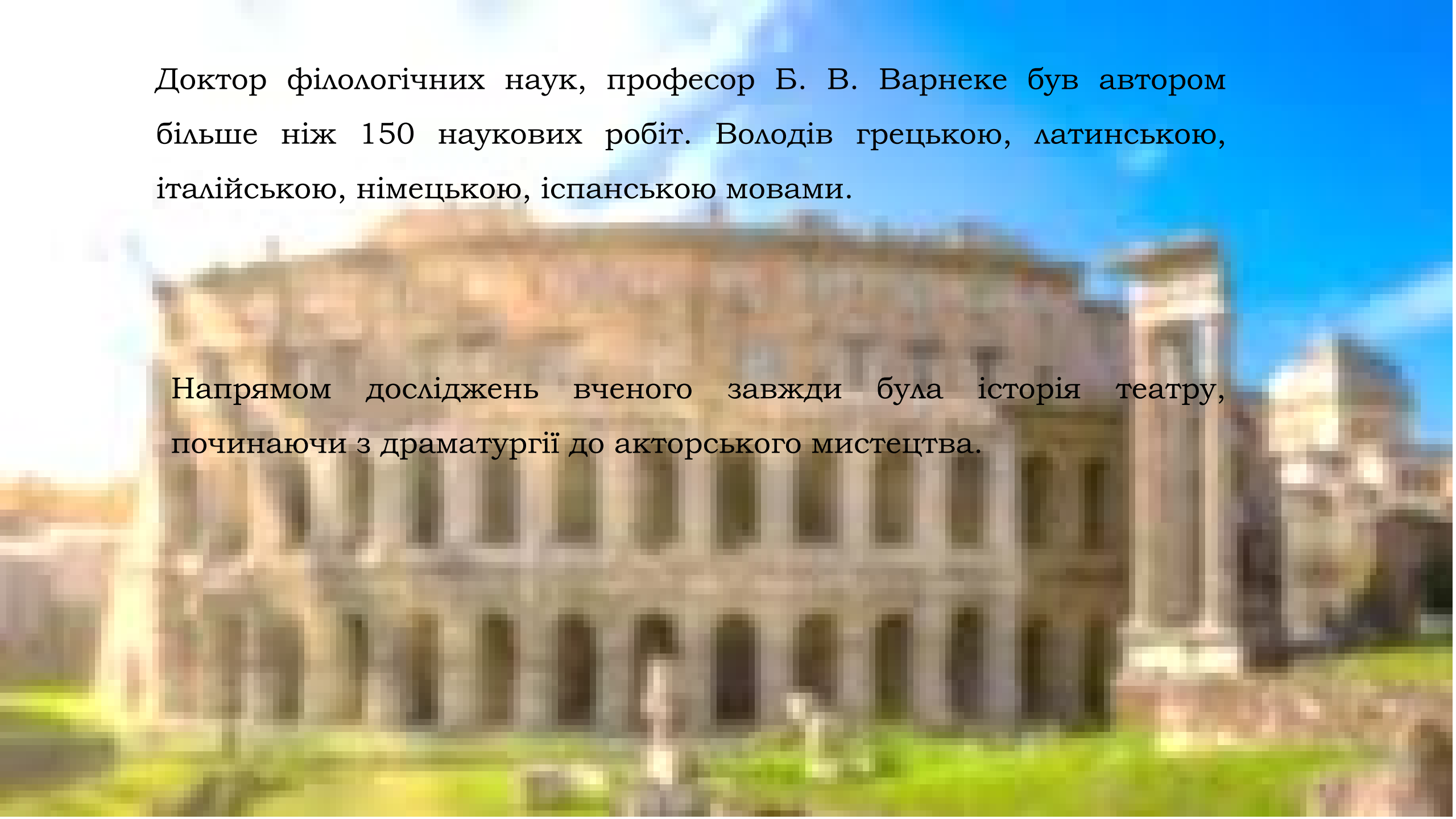
30 листопада 1955 р. Б. В. Варнеке було посмертно реабілітовано за недоведеністю провини.

Лук'янівська в'язниця

Доктор філологічних наук, професор Б. В. Варнеке був автором більше ніж 150 наукових робіт. Володів грецькою, латинською, італійською, німецькою, іспанською мовами.

Напрямом досліджень вченого завжди була історія театру, починаючи з драматургії до акторського мистецтва.

Варнеке Б. В. История античного театра / Б. В. Варнеке. – М. ; Л. : Искусство, 1940. – 311 с.
Шифр: 83-е/81

Варнеке Б. В. История античного театра / Б. В. Варнеке. – Репр. изд. – Одесса, 2023. – 279 с.
Шифр: 8315883

Хор всадников. Ваза VI века до н. э. Берлинского музея.

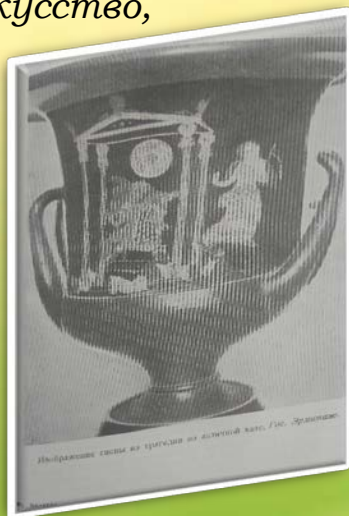
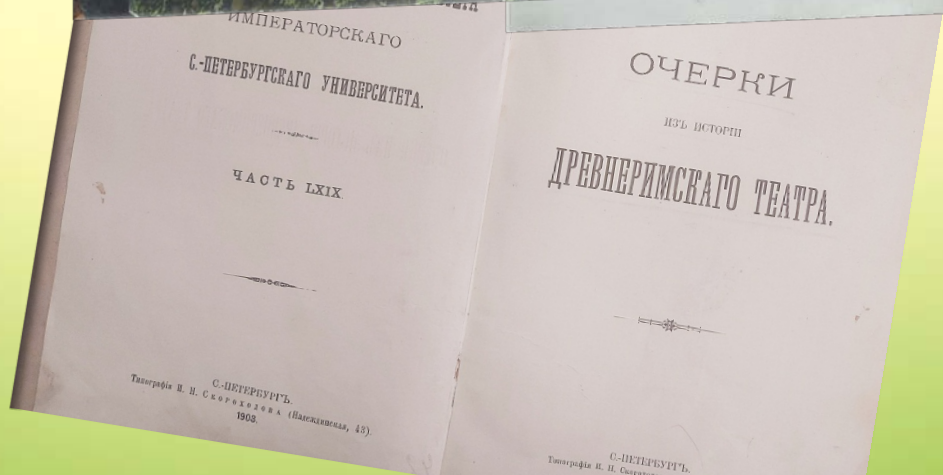

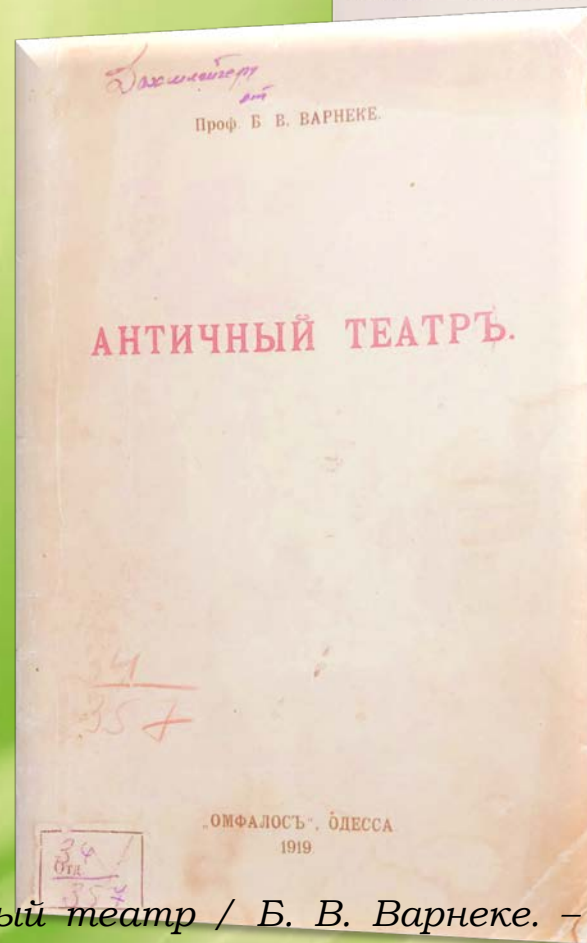
Иллюстрация сцены из трагедии на досчатой сцене. Гиб. Дрезден.

Проскений театра в Приене. Вид с верхней проздрии.

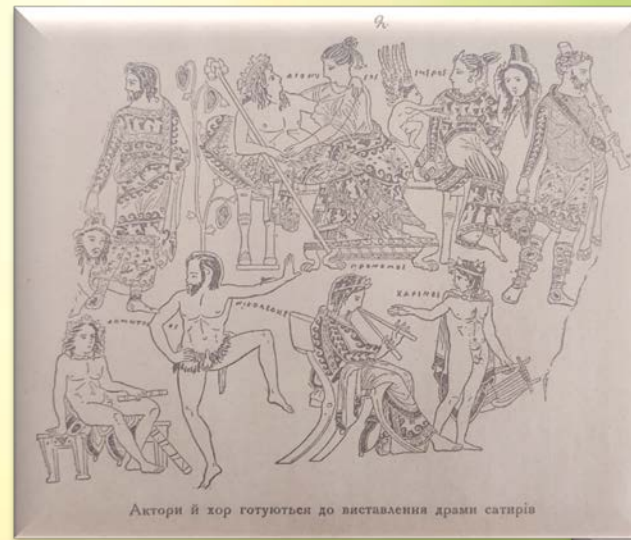
Варнеке Б. В. Очерки из истории древнеримского театра / Б. В. Варнеке. – СПб. : Тип. И. И. Скороходова, 1903. – Ч. 19. – 235 с.
Шифр: 42/102

Варнеке Б. В. Античный театр / Б. В. Варнеке. – Одесса : Омфалось, 1919. – 14 с.
Шифр: 34/857

Варнеке Б. В. Античний театр / Б. В. Варнеке. – Харів ; Київ : ДВУ. – 1929. – 167 с.
Шифр: 83-е/316

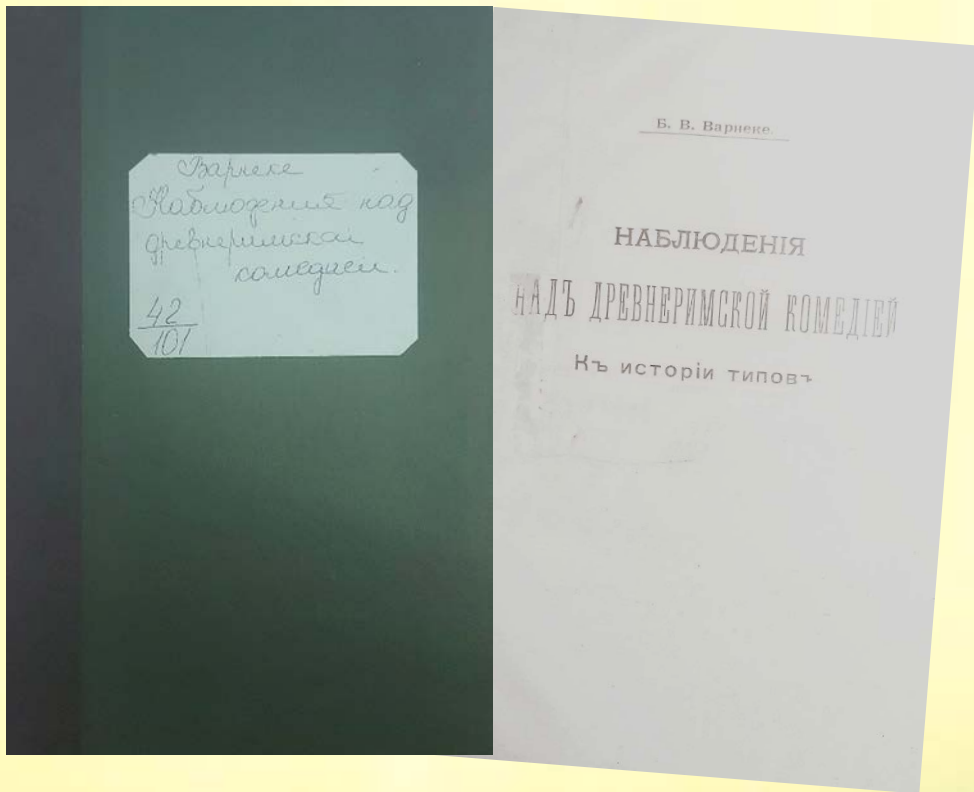

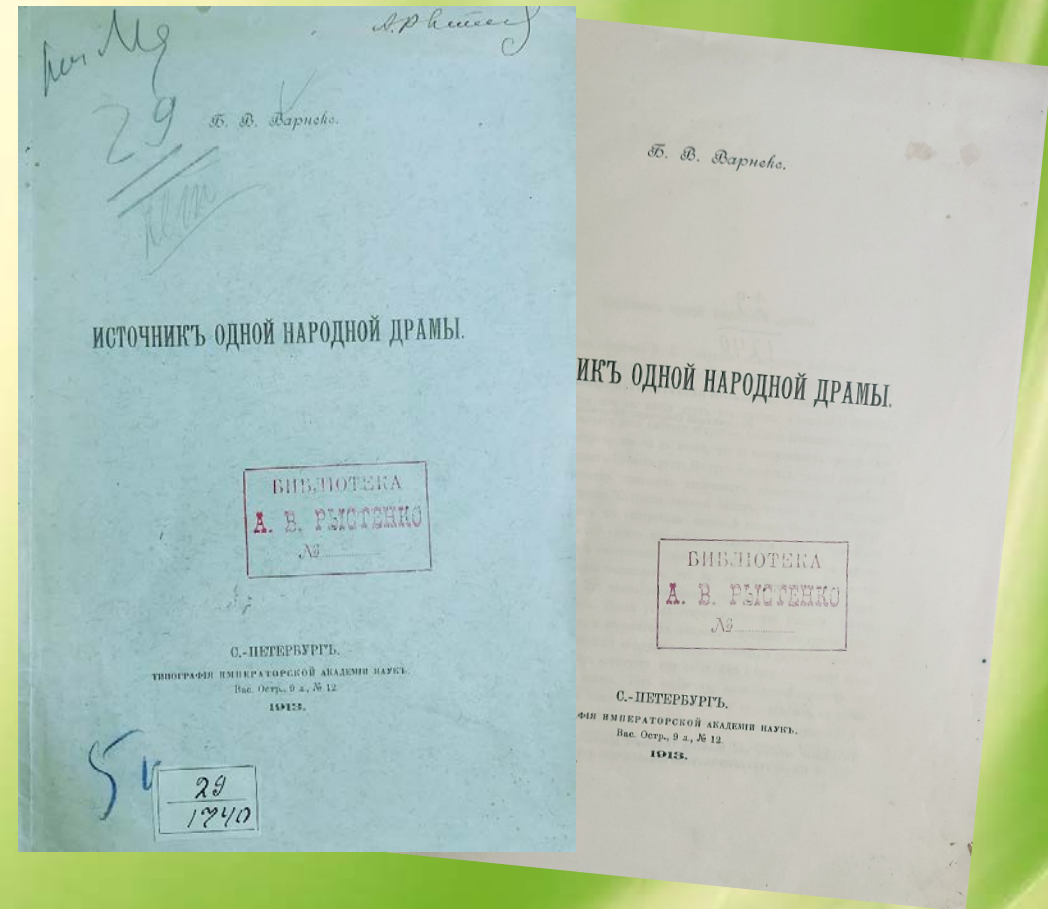
Варнеке Б. В. Об изучении истории русского театра / Б. В. Варнеке. – Воронеж : Кравцов, 1906. – 36 с.
Шифр: 29/955

Варнеке Б.В. Комедия М. И. Веревкина «Точь в точь» / Б. В. Варнеке. – СПб., 1911. – 20 с.
Шифр: 29/12610

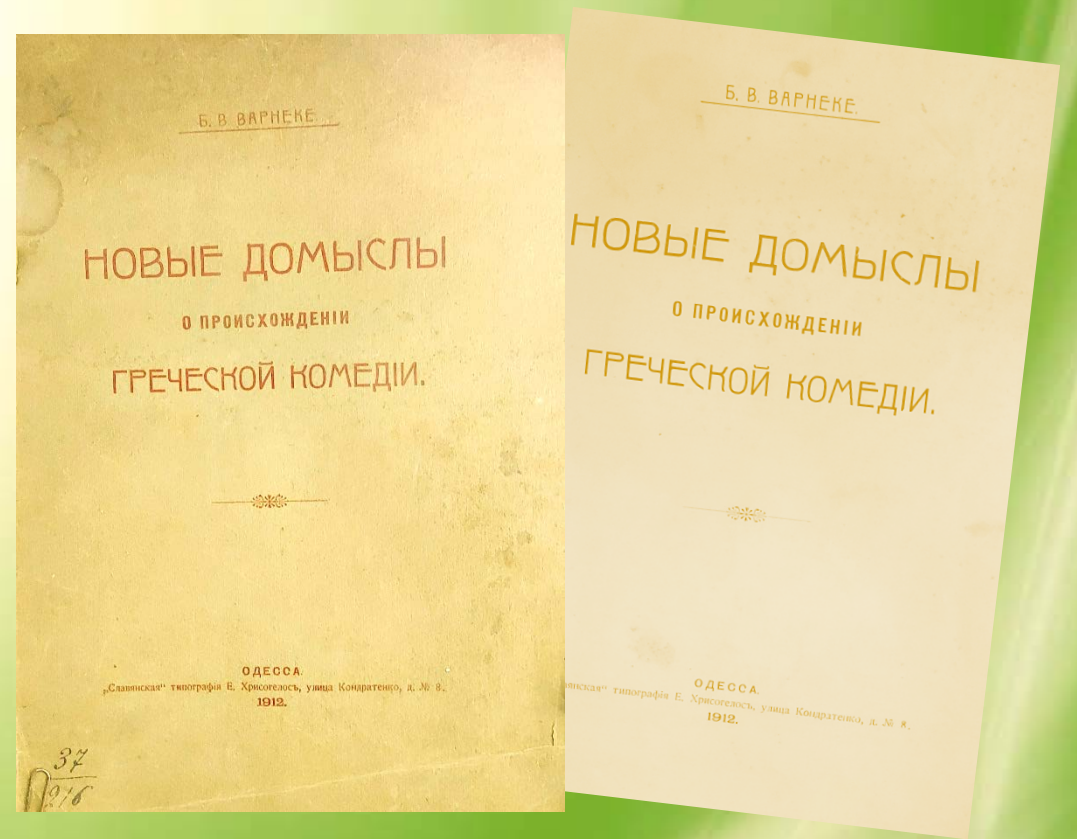
Варнеке Б. В. Наблюдения над древнеримской комедией. К истории типов / Б. В. Варнеке. – Казань, 1905. – 321 с.
Шифр: 42/101

Варнеке Б. В. Источник одной народной драмы / Б. В. Варнеке. – СПб. : АН, 1913. – 8 с.
Шифр: 29/1740

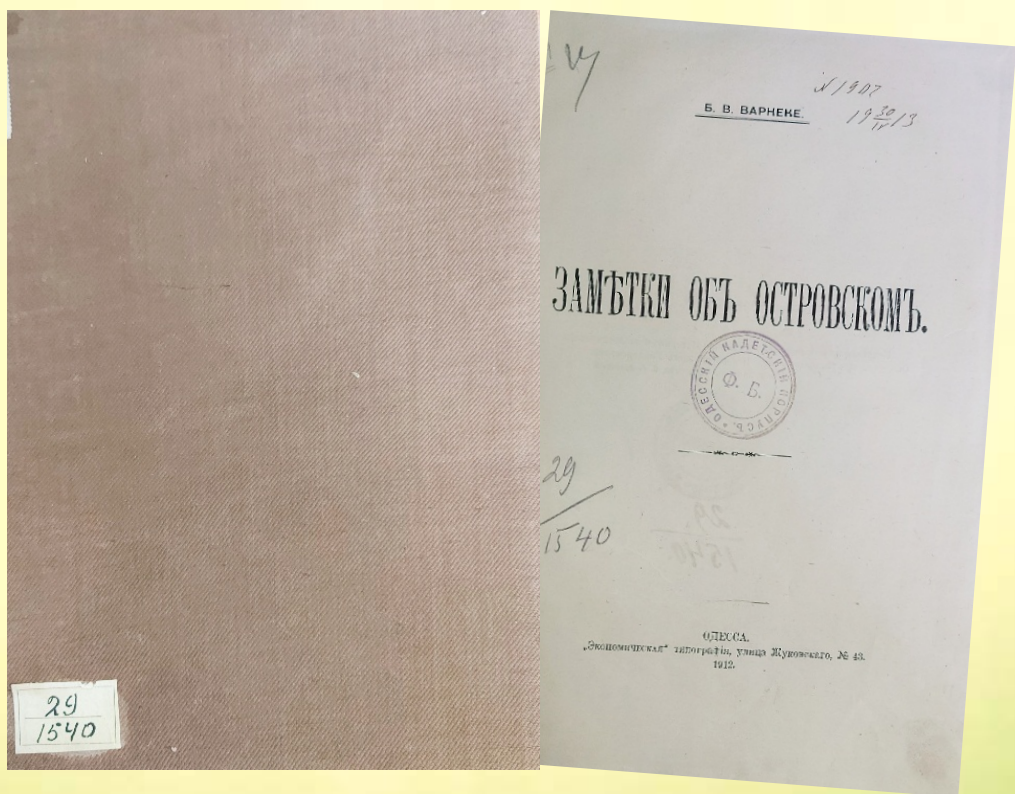

*Варнеке Б. В. Актеры древней Греции / Б. В. Варнеке. – Одесса : Омфалос, 1919. – 32 с.
Шифр: 34/358*

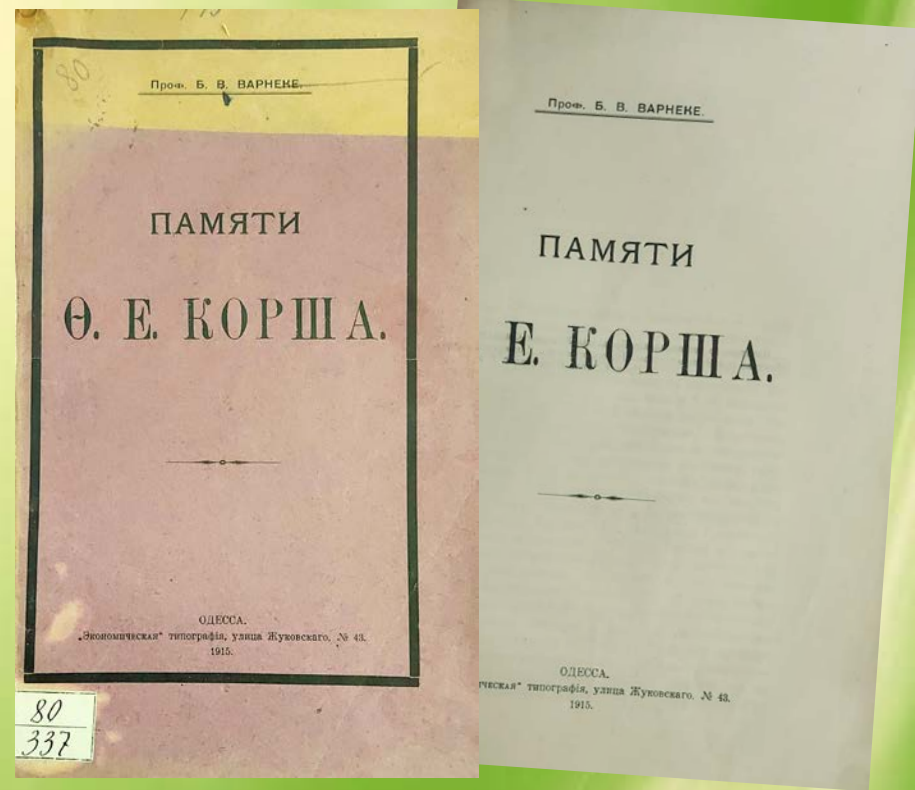

Варнеке Б. В. Новые домыслы о происхождении греческой комедии / Б. В. Варнеке. – Одесса : Тип. Хрисогелос, 1912. – 47 с.

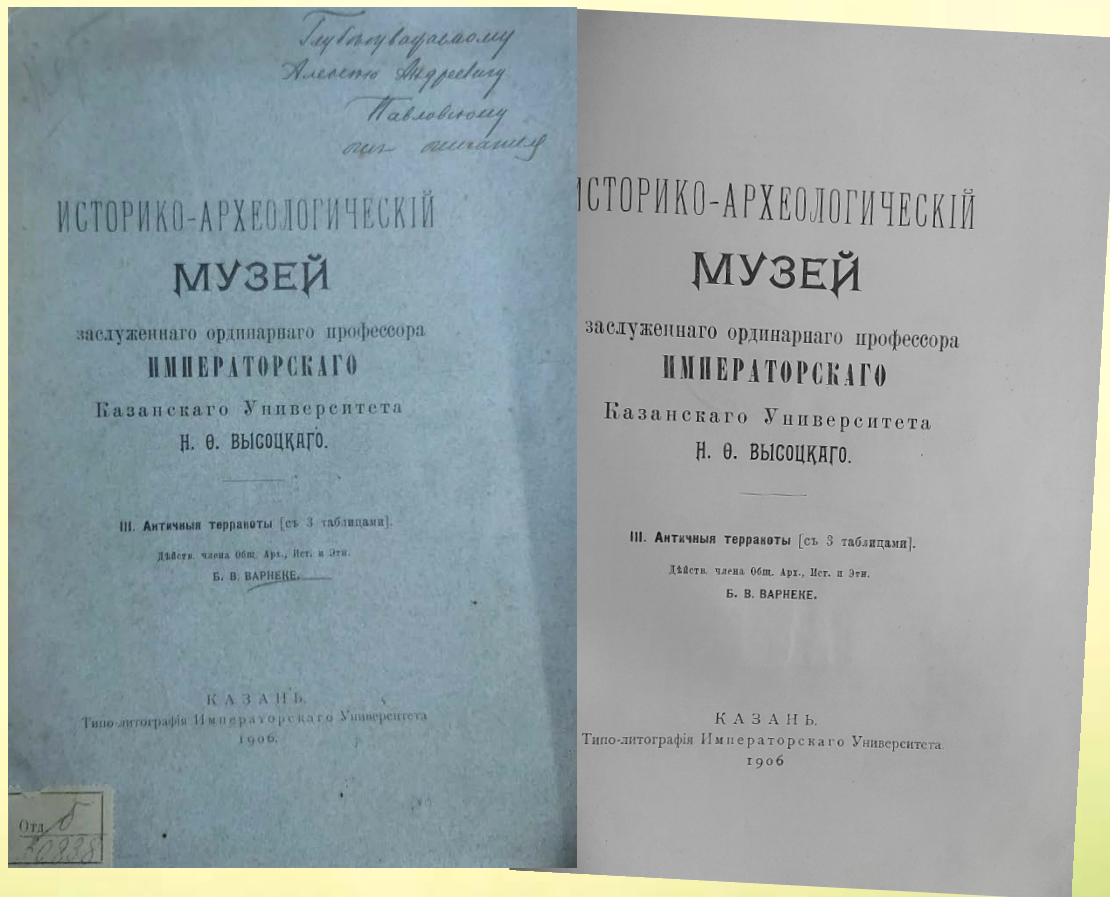
Шифр: 37/216

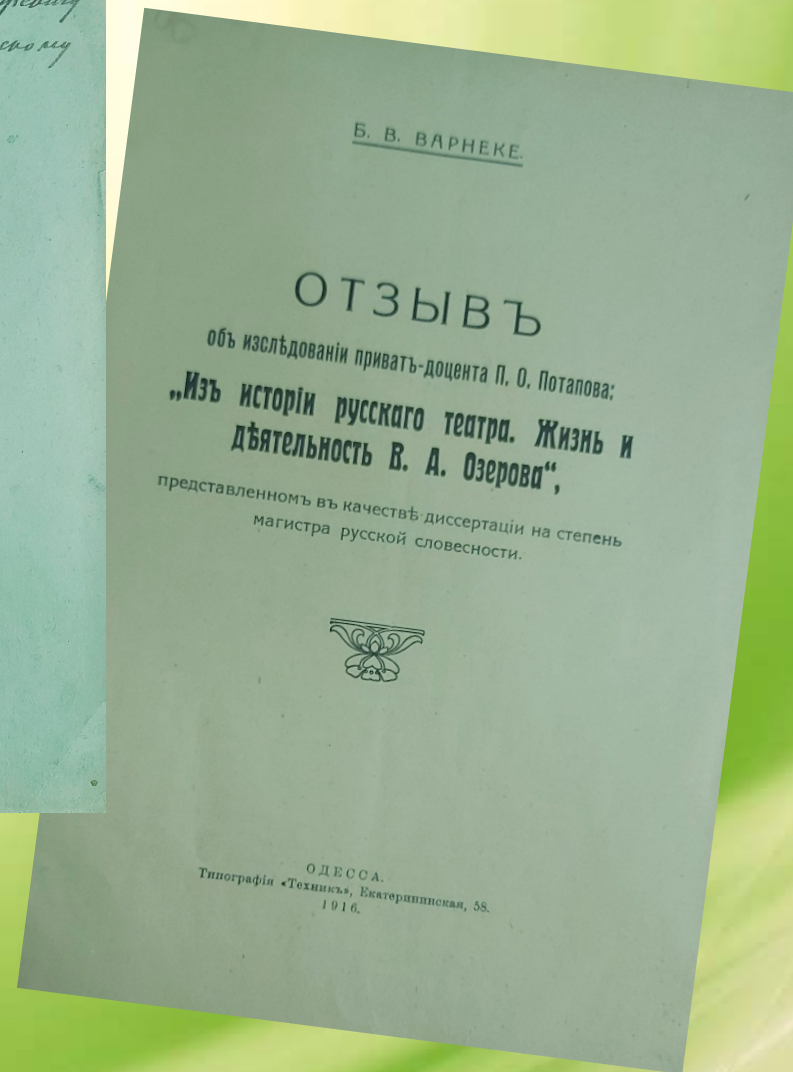
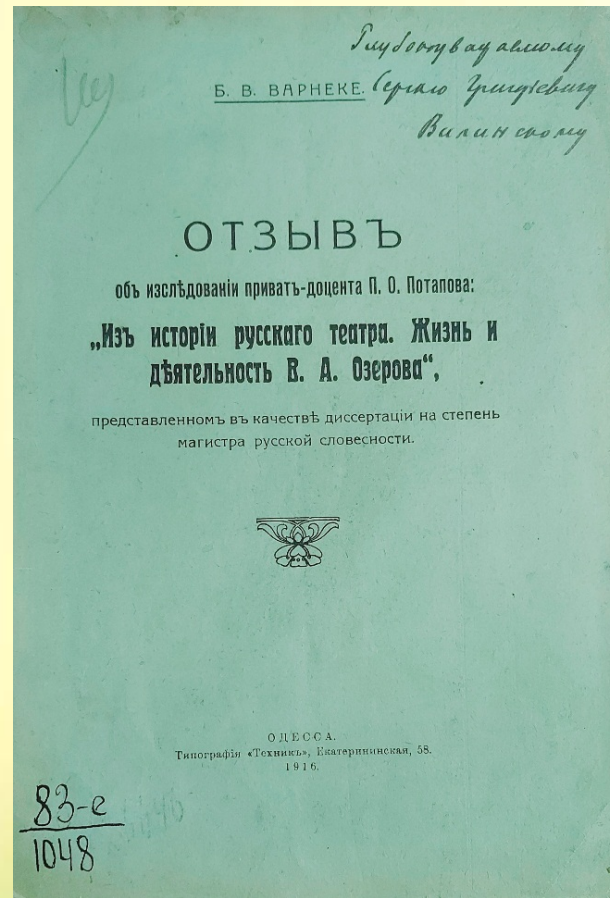
Варнеке Б. В. Заметки об Островском / Б. В. Варнеке. – Одесса : Экономическая, 1912. – 93 с.
Шифр: 29/1540

Варнеке Б. В. Памяти Ф. Е. Корша / Б. В. Варнеке. – Одесса : Экономическая тип., 1915. – 52 с.
Шифр: 80/337

Варнеке Б. В. Историко-археологический музей
заслуженного ординарного профессора Казанского
университета Н. Ф. Высоцкого. III. Античные
терракоты / Б. В. Варнеке. – Казань : Типо-литогр.
Имп. ун-та, 1906. – 20, [5] с.
Шифр: 83-а/347

Варнеке Б. В. Отзыв об исследовании приват-доц.
П. О. Потапова: «Из истории русского театра.
Жизнь и деятельность В. А. Озерова» / Б. В.
Варнеке. – Одесса : Техник, 1916. – 61 с.
Шифр: 83-е/1048

***Основні праці про життя та
наукову діяльності
Б. В. Варнеке :***

Алексеев М. П. Проф. Б. В. Варнеке: к 35-летию его литературной и научной деятельности) / М. П. Алексеев // Силуэты. – 1924. – 3 дек. (№ 5 (43)). – С. 6–7.

Баканурский А. Об авторе этой книги / А. Баканурский // Варнеке Б. В. История античного театра : учеб. пособие. – Одесса, 2003. – С. 3, 11.

Библиографический список научных трудов профессора Б. В. Варнеке. 1889–1924. – Одесса : Одеполиграф, 1925. – 16 с.

Левченко В. В. Історія Одеського інституту народної освіти (1920 – 1930 рр.) : позитивний досвід невдалого експерименту / В. В. Левченко. – Одеса, 2010, – С. 6, 43, 144, 153–55.

Немченко І. В. Б. В. Варнеке / І. В. Немченко // Професори Одеського (Новоросійського) університету : біограф. слов. – Вид. 2, доп. – Одеса, 2005. – Т. 2 : А–І. – С. 208–210.

Никитюк Е. В. Историк античной культуры Б. В. Варнеке / Е. В. Никитюк // 7-е Жебелевские чтения : сб. ст. конф., посв. 150-летию со дня рожд. акад. В. В. Латышева. – СПб., 2005. – С. 120–121.

Тункина И. В. Б. В. Варнеке и его воспоминания об ученых / И. В. Тункина // Scripta antiqua. Вопросы древней истории, филологии, искусства и материальной культуры : альманах / отв. ред. М. Д. Бухарин. – М. : Собрание, 2011. – Т. 1. – С. 435–493.

Тункина И. В. Борис Васильевич Варнеке: страницы биографии / И. В. Тункина // Античный мир. Проблемы истории и культуры : сб. науч. ст. к 65-летию со дня рождения проф. Э. Д. Фролова / под ред. И. Я. Фроянова. – СПб., 1998. – С. 441–452.

Хмарський В. М. Археографічна діяльність Одеського товариства історії і старожитностей / В. М. Хмарський ; відп. ред. П. С. Сохань ; Одес. нац. ун-т імені І. І. Мечникова, Іст. ф-т, Каф. історії України. – Одеса : Астропринт, 2002. – 399 с.